

Når staten gir ut brosjyrer

AV REKTOR O. F. OLDEN

Det er ikke bare «Moralsk Opprustning» og vaskemiddelfabrikanter som deler ut brosjyrer. Også staten gjør det. Og pussig nok: til en utvalgt flokk, nemlig arti-

anere og lærerskoleelever. Og den gjør det tilsynelatende privat, utgitt av «Den norske atlantehavs-komité», og denne bygger på «individuell medlemskap». Men den samme komiteen med individuelle medlemmer «representerer norske organisasjoner» i «Atlantic Treaty Organisation». Når t. d. Kåre Norum er med i styret for denne private komiteen som samtidig «representerer» organisasjoner, er han så der i egenskap av privatmann eller som formann i «Norges Lærerslag»? Men om komiteen er privat eller representativ, dekkes utgiftene over statsbudsjettet, nemlig av en post under Utenriksdepartementet til «fredsopplysning». Og der er det for det første gått med kr. 10 000 til førstepræmie i en konkurranse om det beste manuskript. Og dernest er det gått med et — formodentlig — liknende beløp til trykking av brosjyren.

Brosjyren er «gjennomgått av skolefolk» — hvem sis ikke — og «i forståelse med Det kgl. Kirke- og Undervisningsdepartement». Dette siste er jo en formell nødvendighet for å få lov til å dele ut skrifter til skoleelever.

Hva er så dette for en brosjyre?

Den heter «Atlantehavspakten gjennom 10 år», trykt på pent papir med to store pyntebilder, ett av undertegnelsen av NATO i 1949 og ett av NATO-rådet i full sesjon.

Alt på første side fortelles det at Sovjet-Samveldet og stormaktene i Vest alltid har hatt vanskelig for å samarbeide, og at en av årsakene til dette er at «den kommunistiske ideologi sto i bevisst kampholdning til de politiske systemer man hadde i Vest». Men hva så med den andre siden? Sto ikke fra 1918 av den vesterlandske ideologi i en bevisst kampholdning til revolusjonen i Russland? Og skaffet ikke England — etter Churchills initiativ — utstyr til de «kvite» hærene under Koltzjakk, Denikin og Wrangel?

Men foruten dette med «kampholdningen» kom også, forteller brosjyren, «visse maktpolitiske interessenmotsetninger», og dette illustreres ved at «Sovjet-Samveldet i 1939 inngikk en støtteavtale med Hitler», og på den måten «sikret seg fred like til sommeren 1941». Hvorfor kom denne avtalen i stand? Fordi det ikke lyktes de engelske og franske forhandlerne — som var først på markedet — å få en vesterlandsk avtale i stand. Først da det strandet, kom Hitler (Ribbentrop) inn i bildet. Etter at det tyske angrepet kom, «rakte vestmaktene straks sovjet-lederne hånden — men det var stadig friksjoner og vanskeligheter i samspillet». Men hva dreide disse rivningene seg om? Særlig om to ting: om den polske eksilregjering og om sendrektighet med å opprette en «tredje front»,

dvs. om de uforholdsmessig tunge bærer som det russiske folk måtte bære. Det kan anføres gode grunner for at de allierte ikke kunne skape noen tredje front før i 1944. Men russerne kjenner krigshisto-

rien tilstrekkelig til ikke å være uvitende om den engelsk-amerikanske uenighet om hva en burde gjøre i 1943 etter at Nord-Afrika var mestret og likedan om Stillehavsfronten som var i amerikanernes interesse, men som ikke kunne bety noe for sovjet-russerne.

Det ville ikke være rettferdig å vente at «komiteen» skulle fortelle hele krigshistorien. Men det som står der skal være uangripelig korrekt.

Kommer vi så over til FN, heter det om vetoretten at «russerne fra første stund av gjorde flittig bruk av denne». Den alminnelige leser — jeg er redd for også artianerne — får uvilkårlig det inntrykk at vetoretten er en russisk oppfinnelse for å lamme Sikkerhetsrådets virksomhet. Det er jo ikke tilfelle: bestemmelsen kom inn mer etter amerikansk enn etter sovjet-russisk initiativ for å hindre at noen stormakt kunne bli tvunget av de andre til å handle mot sine interesser. Og hadde Kina, dvs. de faktisk styrende i den 600 millioner mennesker store massen og ikke Foster Dulles' drømme-

28-01-030

DAGBLADET

regjering, vært medlem av FN, ville det ikke ha vært mange ganger vetoretten ville ha blitt brukt. Som særlig fordervelig sovjet-russisk virksomhet i FN nevnes arbeidet med nedrusting og spørsmålet om kontroll med atomenergien. Det første er et ytterst innfløkt spørsmål, der fordelingen av «skyld» aldeles ikke er liketil; bl. a. dette: hvorfor gikk i 1955 plutselig de vestallierte fra alle sine tidligere forslag (les Noël Bakers «The Arms Race»). Og når det gjelder atomenergien er det minst like vanskelig: Baruch-forslaget kan like godt være formulert som det var for at sovjet-russerne skulle forkaste det: da falt sovjet-russerne ut av bildet, og skylden for at samordningen brast kunne legges på dem.

Dette er bare noen punkter fra de to første sidene i statsbrosjyren. Den samme skjevheten fins gjennom hele boka. Den slutter med at «de land som er med i Atlantehavspakten ønsker og arbeider for fred og forståelse med alle folk på jorda». Det er kanskje «visst og sant i alle måter». Men etter den setningen skulle ha kommet «Det samme gjør sovjet-russerne også». Men fordi denne setningen mangler, blir en annen setning skjev, nemlig den om å «gå den (vegen mot fred) sammen». Slik det hele er formulert får leseren det inntrykk at det er NATO-statene som må gå sammen, ikke et fellesskap med sovjet-russerne.

Skal en kort sammenfatte inntrykket av denne statsbrosjyren blir det at den er så ensidig NATO-orientert at den ikke skulle deles ut til elever i den form den har. Den er mye mer et propagandaskrift enn et opplysnings-skrift. Og en må spørre: «Hvem er de anonyme skolefolk som har gjennomgått den?» Enten er deres samtidshistoriske kunnskaper altfor små, eller også er de så hildet i et bestemt, offentlig syn at deres dømmekraft er nedsatt.

Og hva med Kirkedepartementet? Har det lest den?